

- навчанні самостійного знаходження прийомів зображення при інтеграції видів образотворчого мистецтва;
- організації роботи групою для втілення складного задуму;
- навчанні створювати оригінальні поробки з природних і штучних матеріалів;
- заохочуванні до дизайнерської діяльності, пов'язаної з благоустроєм та оформленням інтер'єру;
- наданні дошкільникові права вибору матеріалів, місця роботи, сюжету тощо;
- наданні можливості проявити творчість, спираючись на власний досвід.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Отже, зважаючи на аналіз теоретичної та методичної літератури, ми визначили, що естетична культура особистості дошкільника – це особистісне утворення спрямоване на оцінку прекрасного в навколишньому середовищі. Великого значення для формування естетичної культури дитини відіграє освітній простір в закладі дошкільної освіти, який має забезпечувати сприймання і усвідомлення мистецтва як результату творчої діяльності людини, виявляти емоції і почуття від побачених і почутих мистецьких творів. Важливо навчити дитину сприймати твори мистецтва цілісно, елементарно аналізувати засоби художньої виразності.

Подальші наші дослідження будуть спрямовані на вивчення проблем формування естетичної культури особистості у процесі ігрової діяльності та діагностики рівнів сформованості естетичної культури дошкільників.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти : науковий керівник : А.М. Богущ, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук. ; авт. кол-в : А.М. Богущ, Г.В. Беленька, О.Л. Богініч та ін. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Дитина : Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту : В.О. Огнев'юк, К.І. Волинець ; наук. кер. програмою : О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна; авт. кол. : Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білокаленко, С.А. Васильєва, М.С. Вашуленко [та ін.] / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Київ : ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.
3. Ветлугіна Н. Музичне виховання в дитячому саду / Н. Ветлугіна. – М.: Освіта, 2001. – 240 с.
4. Зінич Р. Формування емоційної чутливості дитини до музики / Р. Зінич // Дошкільне виховання. – 2012. – № 5. – С. 33-37
5. Кабалецький Д. Про трьох китів та інші цікаві речі / Д. Кабалецький. – М.: Музична Україна, 1980. – 190 с.
6. Каган М. С. Эстетика как философская наука / М. С. Каган. – СПб.: Петрополис, 2005. – 544 с.
7. Коваль Т. В. Психолого-педагогічні особливості використання музичного фольклору в навчально-виховній роботі з молодшими школярами /Т.В. Коваль // Молодий вчений : науковий журнал. №11 (51). – Херсон. – 2017. – С. 329-334.
8. Колесніков М.П. Эстетика: навч. посіб / М.П. Колесніков, О.В. Колеснікова, В.О. Лозовой та ін.; За ред. В.О. Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 208 с.
9. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. / Т. Поніманська. – К: Академвидав, 2002. – 456 с.
10. Ткаченко Т.В. Формування професійно-педагогічної культури вчителя музики й співу: монографія / Т. В. Ткаченко. – Х.: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. – 2008. – 191с.
11. Червінська І. Б. Технології організації виховної роботи в початковій школі : навчальний посібник / Інна Богданівна Червінська. – Івано-Франківськ : Вид-во Симфонія Форте, 2015. – 208 с.
12. Шикирінська О.А. Художньо-естетична освіта як невід'ємна складова фахової підготовки майбутнього вчителя початкових класів / О.А.Шикирінська // Теорія і методика мистецької освіти: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф.: зб. наук. пр.:– К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 8 (13). – С. 130-134.

УДК 373.3.417.3

А.Чернятинська,

здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

A.Chernityanska

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КАЗКИ

DEVELOPMENT OF CREATIVE CHARACTERS OF CHILDREN OF PRESCHOOL AGE BY FACTORS

Анотація. В статті висвітлено значення казки у творчому розвитку дошкільників. Вивчено досвід роботи з казкою відомого італійського дитячого письменника Джанні Родарі. Проаналізовано форми, методи та прийоми роботи із казкою, визначено та обґрунтовано педагогічні умови розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами казки.

Abstract. The article highlights the meaning of fairy tales in the creative development of preschoolers. The experience of working with the fairy tale of the famous Italian children's writer Ganni Rodari is studied. The forms, methods and methods of work with a fairy tale are analyzed, pedagogical conditions of development of creative abilities of preschool children by means of fairy tales are determined and substantiated.

Ключові слова: діти дошкільного віку, розвиток творчих здібностей, казка, творчо-ігрові завдання

Key words: children of preschool age, development of creative abilities, fairy tale, creative and game tasks.

Постановка проблеми. Важливим завданням сьогодення є становлення творчо активної особистості, здатної вносити прогресивні зміни в життя суспільства, здійснювати вибір, ставити й розв'язувати проблеми, бути винахідливими, мати багатий внутрішній світ, творчі потенціали.

Творчий розвиток дошкільнят відбувається переважно у сім'ї та у стінах дошкільних навчальних закладів, а також під впливом стихійних факторів соціального оточення. Діяльність сучасних закладів дошкільної освіти спрямована на різнобічний розвиток особистості дошкільника, відповідно її задатків, нахилів, здібностей, культурних потреб. Малюки здатні творчо розвиватися, адже дошкільний вік є найбільш сприятливим для розвитку здібностей, в тому числі і творчих. Дошкільна освіта спрямована на формування в дітей здатності розвивати творчий потенціал та використовувати його в ситуаціях відмінних від навчальних.

Талановитий український народ створив справжні шедеври для гармонійного розвитку, навчання та виховання дитини : від колискової пісні до більш складних видів художньої творчості – казок, балад тощо. Будучи спрямованим на формування творчої особистості, здатної адекватно сприймати прекрасне і потворне, наділеної чуттям смаку і міри у творенні художніх цінностей, знайомство з творами дитячої літератури, передбачає розвиток почуттєвої сфери особистості, з якою тісно пов'язаний її моральний та духовний світ.

Аналіз попередніх досліджень. Проблема формування здібностей дітей до творчості широка та багатогранна. У Національній доктрині розвитку освіти України ХХІ століття визначено основну мету освіти, яка спрямована на всебічний розвиток людини як найвищої цінності суспільства, формування її духовних смаків, ідеалів та розвитку творчих здібностей. Сучасна державна програма творчого розвитку дошкільників відображена в «Концепції дошкільного виховання в Україні», у Законі України «Про дошкільну освіту», в «Базовому компоненті дошкільної освіти», у програмах виховання дітей дошкільного віку «Малютко», «Я у світі», «Соняшник», «Світ дитинства», «Радість творчості», «Казкова фізкультура», «Дитина в дошкільні роки», «Українське довкілля» та у Базовій програмі розвитку дитини дошкільного віку «Дитина».

Відомі психологи та педагоги наголошували на величезному впливі різних видів мистецтв на становлення творчої особистості (В. Сухомлинський, Д. Ельконін, Дж. Родарі, Н. Ветлугіна, Н. Орланова, О. Запорожець, О. Ушаков. Багато сучасних педагогів відзначають великий педагогічний потенціал казки, її вплив на розвиток пам'яті, творчої уяви, фантазії, творчого мислення дитини (В.Кизилова, В.Єфименко, Г.Сабат, І. Лупанова, І. Токмаков, Л.Брауде, Л.Дереза, Л. Овдійчук, М.Липовецький, Н.Тихолаз, О.Гарачковська, О. Горбонос, Т. Леонової, Ю.Ярмиш.

Розвитком творчих здібностей дитини важко керувати. Є багато чинників, що впливають на інтелектуальний розвиток, серед них умови, у яких формується дитина, середовище, що її оточує. Однак найважливішим для творчого розвитку особистості є характер та зміст її навчальної діяльності.

Мета статті – висвітлити шляхи розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами казки.

Виклад основного матеріалу. Творчість – це одна із найзмістовніших форм психічної активності дитини. Дослідники розглядають її як універсальну здібність, що забезпечує успіх різноманітної діяльності дітей. У формуванні творчої особистості саме в дошкільному віці казка займає невід'ємну роль.[2, с.115]. Значення казки в житті дітей батьки часто недооцінюють.

Насправді її вплив на формування особистості дитини вже не однократно доведено психологами та педагогами. Казка глибоко проникає в думки дитини, змушує замислитися. Читаючи казку дитина потрапляє у чарівний світ мрій, фантазуючи уявляє, аналізує, розмірковує, а значить творчо мислить, тобто розвивається. Великий педагог В. Сухомлинський наголошував, що «діти повинні жити у світі краси, гри, казки, музики, малюнка, фантазії та творчості» [4, с. 169]. Розуміючи складність проблеми дитячої творчості, він підкреслював, що помилка багатьох педагогів полягає в ігноруванні природної творчої організації дитини, пріоритетом творчого продукту як вищої форми прояву культури над творчим процесом, творчим зростанням особистості. Вчений усвідомлював цінність творчості, передусім мовленнєвої, як засобу вираження особистісних переживань, почуттів, думок дитини, вбачав її значення саме у творчому процесі, творчій діяльності, в якій особистість удосконалюється та розквітає [5].

У фольклорному жанрі Казка посідає почесне місце серед творів дитячого українського фольклору. Вона є найулюбленішим, найпопулярнішим твором малюків, адже розкриває безмежний світ людської уяви, почуттів, думок, знань. Казка дозволяє дитині в особливій метафоричній формі пізнати важливі питання про світ, про добро і зло, і вирішити проблему невизначеності (прогнозувати події, будувати власну поведінку на основі міфологічної картини світу) [2].

Казка входить у життя малюків з раннього дитинства, відіграючи незбагненно важливу роль у становленні особистості. Невипадково дослідники називають дошкільний вік «віком казок». Мова казки проста – тому доступна. Сюжет прозорий, але загадковий – тим самим сприяє розвитку дитячої уяви. Казкові образи близькі за своїм характером образам уяви дітей. Крім того, жодна дитина не любить настанов, а казка не вчить безпосередньо. Вона дозволяє собі «натякнути на те, як краще вчинити в тій, чи іншій ситуації». Різноманітність і напруженість дії у казці створюють у дітей постійний неослабний інтерес.

Завдяки казці діти пізнають світ не тільки розумом, але й серцем, і не лише пізнають, а й відгукуються на події і явища навколишнього світу, висловлюють своє ставлення до добра і зла. «Казка – це активна естетична творчість, що захоплює всі сфери духовного життя дитини – її розум, почуття, уяву, волю. Вона є тим різцем, який відточує найтонші риси індивідуального мислення кожної дитини і в той же час розкриває дитячі серця назустріч одне одному, творить тонкі інтелектуальні взаємини дитячого колективу», – відзначав В. Сухомлинський [4].

Аналіз науково-методичної літератури дозволив констатувати, що педагоги використовують різноманітні методи та прийоми розвитку творчих здібностей дошкільників засобами казки, наприклад:

- надання зразка складання казки вихователем;
- колективне складання казки;
- індивідуальне складання дітьми казки за планом поданим вихователем; колективне та індивідуальне складання казки за частинами; закінчення дітьми казки, розпочатої вихователем;
- придумування казки за заданою темою;
- складання власної казки за сюжетом відомої народної казки;
- гри – фантазування;
- інсценізація;
- театралізована діяльність.

Робота з розвитку творчості дитини спрямована на активізацію запасу знань найвідоміших казкових, залучення до складання власних казок та участь у театралізованій діяльності на матеріалі казки. Аналіз результатів останніх психолого-педагогічних досліджень показав, що дошкільнику корисніше пропонувати не тільки ілюстрацію казок, необхідно залучати до різних напрямків творчої діяльності: абстрактних, комічних, схематичних, реалістичних сюжетно-рольових ігор та ігор інсценізації на матеріалах казки. Увесь цей матеріал надає значну допомогу в розвитку творчості дітей, тому що Наочність та участь у різних видах творчої діяльності дозволяє утримувати в пам'яті велику кількість інформації і гнучкіше моделювати сюжет.

Відомий італійський дитячий письменник Дж. Родарі пропонує різноманітні форми роботи з казкою, які значним чином впливають на творчий розвиток та розвиток фантазії дітей. *«Дитинство – це особливий період у житті людини, який потрібно прожити змістовно, радісно, а казка надійний, добрий супутник у житті кожної дитини», – зазначав казкар.* Привертають увагу багатьох сучасних педагогів та психологів його методи «стимулювання уяви дитини». *В його казках дитина потрапляє у світ фантазій та дає політ своїй творчій уяві. Письменник навіть писав казки для дітей, де пропонував юним читачам кілька фіналів. На вибір – щоб вони самі, на свій смак створювали та дописували завершення книжки. В своїй книзі «Грамматика фантазії» Дж. Родарі дав серію спеціальних уроків, які допоможуть малечі за допомогою своєї уяви та фантазії здійснювати творчий пошук, розвинути творчі здібності* Для прикладу наведемо декілька творчо-ігрових завдань

для розвитку творчих здібностей дітей:

1. Гра «Камінь, що кинули у воду»: створення сюжету спирається на одне або кілька слів, що довільно вибрали діти. Діти часто робили помилки у словах. І тому Родарі пропонував їм творчо-ігрове завдання: уявіть собі, який вигляд має, наприклад, на карті Італія із двома літерами «Л», вигадайте цікаву історію.

2. Гра «Продовжи не читаючи»: створення сюжетів за допомогою відповідей на одне з низки запитань, не знаючи відповіді на попереднє запитання, надане іншим гравцем. Ця вправа надає змогу подолати психологічний бар'єр, пов'язаний із поширеними у суспільстві поглядами про «винятковість» творчих здібностей і демонструє, що створити нове і цікаве, смішне здатен кожний із нас і нічого важкого або неусвідомленого тут немає.

Або ж один учасник пише на одній половині дошки слово, а інший – на другій. Обидва не бачать, що саме. Потім із слів треба створити пригод або вірш. Як варіант – «Біном фантазії»: коли слова мають протилежний зміст.

3. Гра «Що було б, якби»: у відому ситуацію або казку введено неймовірну подію або персонаж. Це сприяє розвитку не тільки комбінаторного мислення, як попередні вправи, а й потребує аналізу ситуації та синтезу нових сюжетів.

4. Вигадування римованих жартів – «лимериків», які Родарі «запозичив» у Едварда Ліра. Така творчість потребує цікавих аналогій. До речі, на аналогіях свого часу навіть будували творчий пошук у випадках, коли невідомі були ані принцип дії майбутнього об'єкту чи системи, ані його подальший розвиток, як це має місце у техніці. Наочним прикладом може бути лимерик Родарі про сеньйора невеличкого зросту, який побажав виглядати велетнем, заліз для цього на верхівку собору, але люди його там навіть не помічали. Лимерики можна вигадувати із дітьми, що мають поетичні здібності. Можна висміювати у лимериках проблеми актуальні для дошкільників.

5. Пародіювання казки: діти проводять змістовний аналіз казки, виявляють її основні характерні моменти і визначають її структуру. Таким чином вони знаходять альтернативу або пародію. Вдало дібране слово використовується для створення образу дійового персонажу, явища, дії тощо, які здатні змінити хід знайомої казки. Причому бажано, щоб діти вчилися уявляти ці зміни не тільки на словах, а й образно. Близьким до нього є і метод «А що було потім?» Тут необхідно проаналізувати зміст казки. Вихователь може запропонувати дітям самим обрати умови її продовження, місце і час дії персонажів. У разі, коли в дітей не виникне ніякої пропозиції, запропонувати свої для прикладу.

6. Фантастична гіпотеза: у звичайне місто, телевізійний серіал вводиться щось незвичайне. Які зміни при цьому виникнуть?[2].

Використання такої методики роботи з казкою в закладах дошкільної освіти значно підвищить розвиток творчих здібностей та фантазії дітей, тому що казка – це загадковий та чарівний світ дитинства добре зрозумілий нашим малечам.

Висновки. Отже, казка – це природний простір для величезного дитячого потенціалу, середовище, де компенсується нестача дії у реальному житті. Казка відіграє важливу роль у житті дошкільника. Вона виховує, розвиває і навіть лікує. Не варто нехтувати її педагогічним та психотерапевтичним потенціалом. Використовуючи ресурси казки педагоги зможуть позитивно впливати на формування характеру дитини. Хороша, добра казка навчить дитину правильній поведінці, прищепить важливі для успішного життя якості і впорається з дитячими страхами. Використовуючи казку в роботі з дошкільниками ми зможемо виростити їх добрими, розумними, сміливими та цілеспрямованими, а головне творчими, здатними до творчої самореалізації у різних видах діяльності.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Бельська Г. В., Богиніч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2017. – 26 с.
2. Барановська І.Г. Творчий розвиток молодших школярів засобами театралізації народних обрядів [Текст] / І.Г. Барановська // Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових статей. Педагогічні науки / Гол. ред. Токарева Г.В. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2010. – С. 140 – 143.
3. Джанні Родарі. Грамматика фантазии. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://thelib.ru/books/dzhanni_rodari/grammatika_fantaziiread.html
4. Мовчун А.І. Рідне слово: українська дитяча література [Текст] : навч. посіб. у 2-х кн. Кн.1/ А.І. Мовчун, З.Д. Варавкіна. Київ: Арії, 2007. – 656 с.

5. Момот Л.Л. До проблеми формування творчих здібностей у процесі навчання // Педагогіка і психологія. 1997. – № 2. – С. 53-59.
6. Сухомлинский В.О. Рідне слово/Вибрані твори: в 5-ти тт. –Т.1.–Київ: Радянська школа, 1976. – 654 с.
7. Сухоминський В.О. Серце віддаю дітям /В. Сухомлинський // Вибрані твори в 5 т. – Київ:Радянська школа, 1975. – Т. 3. – С. 9–279

УДК 373.2.091.33:792

В. Чорноіваник,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

V.Chornoivanyk
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

AESTHETIC EDUCATION OF PREDICTORS AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

Анотація. В статті здійснюється аналіз поняття «естетичне виховання». Обґрунтовується думка відомих педагогів, що естетичне виховання – це складова ідейного, трудового, морального, фізичного виховання, як систематичне, науково умотивоване звертання до людських емоцій, які розвивають у молодших школярів такі здібності, що сприяють не тільки естетичному сприйняттю прекрасного у житті і мистецтві, природі, побуті, стосунках, а й роблять кожного з них творцем естетичних цінностей.

Abstract. The article analyzes the concept of "aesthetic education". The idea of well-known teachers is substantiated that aesthetic education is a component of the ideological, labor, moral, physical education, as a systematic, scientifically motivated appeal to human emotions that develops from younger students such abilities that contribute not only to the aesthetic perception of beauty in life and art, nature, everyday life, relationships, but also make each of them the creator of aesthetic values.

Ключові слова: естетичне виховання, молодші школярі, мистецтво, естетичні почуття

Key words: aesthetic education, younger schoolchildren, art, aesthetic feelings

Постановка проблеми. В українському суспільстві проблема естетичного виховання посідає чільне місце серед багатьох проблем сучасної педагогіки. Це можна пояснити тим, що мотивами сучасного життя все більше стають споживча психологія, прагнення легкої наживи, неприйняття позитивних ідеалів, ігнорування головних загальнолюдських цінностей, а мірилом цінностей стають гроші. Для морального очищення духовної атмосфери життя, докорінного поліпшення психологічного клімату в спілкуванні людей саме навчально-виховний процес у школі повинен наповнитися змістом, що звернений до високого сенсу людського життя, спрямує ціннісні орієнтири молодших школярів на вміння цінувати красу праці, побуту, вчинків, поведінки та життя людей.

Питання естетичного виховання молодого покоління привертало увагу педагогічної громадськості всіх часів. Немає жодної епохи в історії людства, в якій вони не були б складовою частиною всієї виховної системи. В їх реалізації зацікавлене кожне суспільство, тому що естетичне виховання дозволяє успішно оволодівати художніми надбаннями людства, проголошує високі ідеї і погляди. Особливої актуальності вони набувають у кризові періоди розвитку суспільства.

Аналіз попередніх досліджень. Проблема естетичного виховання була і є предметом вивчення представників різних наук. Теоретико-методологічні основи взаємозв'язку морального та естетичного всебічно обґрунтовані у філософії (М. Коган, М. Киященко, В. Розумний, А. Фортова). Вчені педагоги (Б. Асаф'єв, І. Барановська, П. Блонський, Д. Джола, Г. Ващенко, Н. Мозгальова, Г. Тарасенко, С. Шацький, В. Шацька, А. Щербо, О. Щолокова, Б. Яворський) наголошують на домінуванні активного творчого аспекту в естетичному вихованні молодого покоління.

Мета статті – дослідити педагогічні аспекти поняття «естетичне виховання»

Виклад основного матеріалу. Термін «естетичне» походить від грецького слова *aisthetikos*, що означає «відчуття», «чуттєве сприймання». Поступово це поняття стало вживатися не у первісному своєму значенні, а як «учення про прекрасне», тобто про красу у вищому її вияві. Поєднання понять «чуттєве сприймання» і «вчення про прекрасне» конкретизувало зміст мети, згідно з якою «естетичне виховання визначається як виховання почуттів та емоцій, формування естетичної свідомості і врешті – естетичної культури людини», зазначає О. Щолокова [12, с. 6].